

KİTAP İNCELEMESİ

School Teacher: A Sociological Study

İsmail Kaşarçı¹

Yazar: Dan C. Lortie

Yayınevi: The University of Chicago Press, Chicago

Basım Yılı: 2002

Sayfa Sayısı: 275

ISBN-10: 0-226-49353-9

'Öğretmenlik benzersiz bir meslektir.' Dan C. Lortie

Schoolteacher: A Sociological Study isimli kitabında Dan C. Lortie, Öğretmenler üzerine gerçekleştirdiği kapsamlı ve konuyu sosyolojik açıdan ele alan çalışmasının bulguları üzerinden birtakım çıkarımlarda bulunmaktadır. Lortie'nin Amerika Birleşik Devletlerinde gerçekleştirdiği uzun soluklu çalışmasının bulguları, ilk defa 1975 yılında yayınlanan kitabının içeriğine temel oluşturmaktadır. Lortie elde ettiği bulguları cesurca yorumlamıştır ve bu kitabı kendi deyimiyle, öğretmenlik mesleğinin icrasında karşılaşılan problemler üzerine düşünmeye ve tartışmaya başlamak için bir başlangıç noktası olma özelliği taşımaktadır. Kitapta yer alan bilgiler, araştırmacı tarafından tarih araştırması yapılması, ulusal ve bölgesel bazda araştırmalar yapılması, farklı araştırmacılar tarafından elde edilen bulgulardan yararlanılması ve öğretmenlerle yapılan görüşmelerin detaylı içerik analizlerinin yapılması ile ortaya çıkmış, boylamsal ve düzlemsel anlamda elde edilen bilgiler bir bütünü oluşturacak şekilde dikkatlice ve ustaca işlenmiş, yorumlanmış ve çıkarımlarda bulunulmuştur. Kitap özenle seçilmiş bir dille kaleme alınmış, okuyucuya bütünlük ve ahenk içinde öğretmenlik mesleğini her açıdan anlaması ve irdelemesini sağlamaya yönelik olarak hazırlanmıştır.

Kitabın ilk bölümünde ABD okul sisteminin tarihi gelişimi anlatılmakta, onlarca yıl içinde tarım ve sanayide kaydedilen gelişmelerin, eğitimde aynı hızda kaydedilmediğinden, öğretmenlerin bu konuda yapmaları gereken şeylerin olduğundan bahsedilmektedir. Amerikan tarihi boyunca eğitim ve öğretimin yapısal özellikleri detaylı bir şekilde incelenmekte, eğitim ve öğretimde meydana gelen gelişim ve değişimler ele alınmakta,

¹ Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, isokasarci@gmail.com

değişimlerin yetersiz kaldığı anlatılmaktadır.

İkinci bölüm, öğretmenlik mesleğinin insanlar tarafından seçilmesinde rol oynayan dinamikleri incelemektedir. Lortie'ye göre öğretmenlik mesleğinin vadettiği sosyal çevre, statü ve ekonomik getirilerin yanı sıra, mesleğin gerektirdiklerinin insanlar tarafından nasıl algılandığı, ailenin öğretmenlik mesleği ile ilgili geçmişi gibi etkenler de bu mesleğin seçiminde rol oynamaktadır. Mesleği neden ve nasıl seçtikleri, nelerin bu mesleği seçmelerinde etkili olduğunu sorduğu öğretmenlerin cevapları üzerinden yapılan yorum ve çıkarımlar, okuyucunun öğretmenlerin mesleklerine yönelik duygu ve düşüncelerini anlamalarında daha derinlemesine bir bakış sunmaktadır.

Üçüncü bölümde öğretmenlerin öğretmenliğin amaçlarına yükledikleri anlamlar ve yaşadıkları duygular irdelenmektedir. Öğretmenlerin belirlenmiş öğretim programının ötesinde neler yapmak istedikleri, idealleri, öğrencilerine kendilerinden neler katmak istedikleri, mesleği aslında nasıl gördükleri incelenmiştir. Öğretmenlerin verdiği cevaplar incelendiğinde Lortie öğretmenlerin birçok farklı amaç üzerine yoğunlaştıklarını, farklı sorunlarla karşılaştıklarını ve farklı çözümler aradıklarını ortaya çıkarmış ve okuyucuyla paylaşmıştır. Öğretmenlerin mesleği nasıl gördükleri ile meslekteki başarıları, verilen örneklerle açıklanırken, öğretmenlerin kendileri tarafından, okul yönetimi, aile ve öğrenciler açısından başarı kriterlerinin de nasıl farklılaştığını görmek okuyucuların konuya çok farklı açılardan bakmalarını sağlamaktadır. Çalışmanın her aşamasında öğretmenlerin yaşadıkları duygular her açıdan değerlendirilerek, mesleğin insan tarafından yapılan ve insana dokunan bir meslek olduğu birçok farklı açıdan gözler önüne serilmiştir. Lortie, araştırmasında bazı bulgulara ulaşmada öğretmenlere doğrudan sorular sorup çıkarımlarda bulunurken, bazı duyguları ortaya çıkarmada dolaylı sorular sorarak elde ettiği cevapları dikkatlice analiz etmektedir. Örneğin öğretmenlerin okulda iyi bir günü anlatmalarını istemiş, bu sayede öğretmenlerin öğrencilere bir şey öğretmeye mi, sorun yaşamamaya mı yoksa velilerle olan ilişkilerine mi değindikleri üzerinden aslında nelerle meşgul oldukları, neler hissettikleri ya da ne gibi zorluklarla karşılaştıkları sonucuna ulaşmıştır. Bu gibi çıkarımlarla öğretmenlerin yaşadıkları duyguların temelinde neler olabileceğini ayrıntılı olarak incelemiştir.

Kitabın son bölümünde, kitapta bahsi geçen temalar toparlanmış, analizler sonucu elde edilen bulgular arasında bağlantılar kurularak ileriye dönük olarak gerçekçi çıkarımlarda bulunulmuştur. Konuyla ilişkili olarak ileride ne tür çalışmaların yapılmasının, hangi yönlerden faydalı olabileceği açıklanmıştır. İleride yapılmasını önerdiği çalışmalarda alışlageldik akademik bir üslup yerine, eğitim alanında çalışan herkesi ilgilendiren, öğretmenlik mesleğinin her açıdan daha zengin, daha verimli ve öğretmenlerin mesleklerini daha iyi anlamalarına, hedeflerini daha gerçekçi belirlemelerine, sorunlarını daha gerçekçi çözebilmelerine yönelik faydalar gözetilerek ve gerekçeleri ve temelleri iyi yapılandırılmış birtakım tavsiyelerde bulunmuştur.

Kitabın Türkçe tercümesinin bulunmaması büyük bir eksiklik olarak düşünülebileceği gibi, benzer sosyolojik çalışmaların ülkemizde de yapılması gerekliliği açıktır. Köklü bir tarihe sahip olan medeniyetimizin bizlere miras bıraktığı eğitim kültürümüz ve bulunduğumuz zamanda eğitim konusunda hemen her kesimin hissettiği ancak bütüncül bir bakış geliştirmekte yetersiz kaldığı sorunların çözümünde kuşkusuz buna

benzer kapsamlı çalışmaların katkısı olacaktır. Özellikle de öğretmenlerin kendilerini, mesleklerini ve toplumlarını anlamalarına yardımcı olacak bu türden çalışmalar sorunların çözümünde temel teşkil edecek türdendir.